

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАКОНЫ

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2019 елның 11 июлендә
кабул ителде

1 статья

«Татарстан Республикасы Конституция суды турында» 1992 елның 22 декабрендәге 1708-ХП номерлы Татарстан Республикасы Законына (1998 елның 30 октябрендәге 1840 номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) (Татарстан Югары Советы Жыелма басмасы, 1992, № 11 – 12; Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 1998, № 11; 2001, № 7 – 8; 2003, № 10; 2006, № 2 (I өлеш), № 7 (I өлеш); 2007, № 7 (I өлеш); 2008, № 3; 2009, № 12 (I өлеш); 2015, № 11 (I өлеш); 2016, № 3; Татарстан Республикасы законнар жыелмасы, 2018, № 83 (I өлеш) түбәндәге үзгәрешләргә кертергә:

1) преамбулада «Әлеге Закон» сүзләреннән соң «Татарстан Республикасы Конституциясе һәм» сүзләрен өстәргә;

2) 3 статьяның тугызынчы өлешендә «Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенен» сүзләрен төшереп калдырырга, «органнары» сүзен «органнар» сүзенә алмаштырырга;

3) 6 статьяда «предприятиеләр, учреждениеләр,» сүзләрен төшереп калдырырга;

4) 7 статьяда:

а) икенче өлештә:

беренче абзацта «бюджеты» сүзеннән соң «акчалары» сүзен өстәргә;

икенче абзацта «статья» сүзен «юл» сүзенә алмаштырырга;

б) дүртенче өлештә «әлеге Законда» сүзләрен «федераль законнарда, әлеге Законда һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актларында» сүзләренә алмаштырырга;

5) 8 статьяның беренче өлешендөге 1 пунктын түбөндөге редакциядө бөян итөргө:

«1) 25 яшьтән дә яшьрәк булмаган, «Юриспруденция» белгечлеге буенча югары юридик белеме яисә «Юриспруденция» әзерлек юнәлеше буенча бакалавр дипломы булганда «магистр» квалификацияле (дәрәжәле) «Юриспруденция» әзерлек юнәлеше буенча югары белеме булган, шулай ук юриспруденция өлкәсендә эш стажы кимендә биш ел булган;»;

6) 9 статьяның икенче өлешен түбөндөге редакциядө бөян итөргө:

«2. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вазыйфасына сайлау мәсьәләсе Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында Татарстан Республикасы Президентының һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенең тиешле тәкъдимнәре алынган көннән алып бер айдан да соңга калмыйча карала.»;

7) 10 статьяның беренче өлешендә «сессиясендә» сүзен «утырышында» сүзенә алмаштырырга;

8) 11 статьяны түбөндөге редакциядө бөян итөргө:

«11 статья. Татарстан Республикасы Конституция суды судьялары өчен чикләүләр, бурычлар һәм тыюлар

Татарстан Республикасы Конституция суды судьяларына «Россия Федерациясендә судьялар статусы турында» 1992 елның 26 июнендәге 3132-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, башка федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән судьяларга карата билгеләнгән чикләүләр, бурычлар һәм тыюлар кагыла.»;

9) 17 статьяда:

а) исемендә «судьясының» сүзеннән соң «Татарстан Республикасы» сүзләрен өстөргә;

б) «Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең теләсә кайсы органы» сүзләрен «Татарстан Республикасының теләсә кайсы дәүләт органы» сүзләренә алмаштырырга;

10) 18 статьяда:

а) беренче өлештә «һәм аның мөлкәте» сүзләрен «, аның гаилә әгъзалары һәм аларның мөлкәте» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлештә «аның» сүзен «аларның» сүзенә алмаштырырга;

11) 19 статьяның өченче өлешендә «Югары суды» сүзләрен «Югары Суды» сүзләренә алмаштырырга;

12) 20 статьяны түбөндөге редакциядө бөян итөргө:

«20 статья. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вәкаләтләрен һәм Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы отставкасын туктатып тору

1. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вәкаләтләре һәм Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы отставкасы Татарстан Республикасы судьяларының квалификация коллегиясе карары белән түбөндәге нигезләрнең берсе булганда туктатып торыла:

1) судьяны законлы көченә кергән суд карары белән хәбәрсез югалган дип таныганда;

2) судьяга карата жинаять эше кузгатылганда йө аны башка жинаять эше буенча гаепләнүче буларак җавапка тартканда;

3) судья Россия Федерациясе Президентын, Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутатларын, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларын, Россия Федерациясенең башка субъекты дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органына, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына, шулай ук муниципаль берәмлек башлыгын яисә жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затын сайлауларда кандидат буларак катнашканда.

2. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вәкаләтләрен һәм Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы отставкасын туктатып тору, аны сак астына алу кисәтү чарасы буларак сайланган очрактан тыш, судьяга түләүне туктатуга китерми, әгәр ул хәбәрсез югалган дип танылса, – аның гаиләсенә айлык акчалата түләүне туктатуга яисә аның күләмен киметүгә китерми. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вәкаләтләрен һәм Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы отставкасын туктатып тору, аны сак астына алу кисәтү чарасы буларак сайланган очрактан тыш, судьяны һәм аның гаилә әгъзаларын матди һәм социаль тәэмин итүнең башка төрләре дәрәжәсен киметүгә китерми, шулай ук судьяны законнарда билгеләнгән кагылгысызлык гарантияләреннән мәхрүм итми.

3. Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы вәкаләтләрен яисә Татарстан Республикасы Конституция суды судьясы отставкасын торгызу турында карарны Татарстан Республикасы судьяларының квалификация коллегиясе кабул итә.»;

13) 21 статьяда:

а) беренче өлештә:

түбөндәге эчтөлөклә 6¹ һәм 6² пунктлар өстәргә:

«6¹) судья Россия Федерациясе Президенты, Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы, Россия Федерациясенең башка субъекты дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органы, муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, шулай ук муниципаль берәмлек башлыгы яисә жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты итеп сайланганда;

6²) судья, аның хатыны (ире) һәм балигъ булмаган балалары Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар

(кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыюны бозганда. Әлеге Законда «чит ил финанс инструментлары» төшенчәсе «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән мәгънәсендә кулланыла;»;

б) икенче өлештә «туктатылырга мөмкин» сүзләрен «туктатыла» сүзенә алмаштырырга;

в) өченче өлештә «Татарстан Республикасы судьялары квалификация коллегиясенен» сүзләрен төшереп калдырырга;

14) 22 статьяның өченче өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3. Татарстан Республикасы Конституция судының отставкадагы судьясына шулай ук отставкадагы судья статусының законнарда билгеләнгән башка нигезләмәләре дә кагыла.»;

15) 24 статьяның икенче өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2. Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында Татарстан Республикасы Президенты, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисе, Татарстан Республикасы Премьер-министры, Татарстан Республикасы Югары Суды Рәисе, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисе, Татарстан Республикасы Прокуроры, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил яисә аларның вәкилләре катнаша ала, алар карала торган мәсьәләләр буенча үз позицияләрен белдерергә хокуклы.»;

16) 25 статьяда:

а) беренче өлешнең 4 пунктында «дәүләт органнары» сүзләреннән соң «, жирле үзидарә органнары» сүзләрен өстәргә;

б) икенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

17) 30 статьяның беренче өлешендә «бары тик» сүзләреннән соң «Россия Федерациясе Конституциясенә,» сүзләрен өстәргә;

18) 33 статьяның беренче өлешендә «күрсәтүләрен» сүзеннән соң «, белгечләрнең консультацияләрен» сүзләрен өстәргә;

19) 35 статьяның икенче өлешен үз көчен югалткан дип танырга;

20) 36 һәм 37 статьяларны үз көчен югалткан дип танырга;

21) 40 статьяның икенче өлешендә 6 пунктында татарча текст үзгәрешсез кала;

22) 41 статьяда:

- а) икенче өлештә «экспертлар» сүзеннән соң «, белгечләр» сүзен өстөргә;
- б) өченче өлештә «органнар, учреждениеләр, оешмалар тарафыннан күчермәләре белән бергә алты нөсхәдә бирелә, гражданнар тарафыннан күчермәләре белән бергә өч нөсхәдә бирелә» сүзләрен «бер нөсхәдәгә күчермәсе белән бирелә» сүзләренә алмаштырырга;

23) 43 статьяны түбәндәгә редакциядә бөян итөргә:

«43 статья. Татарстан Республикасы Конституция суды аппараты тарафыннан мөрәжәгатьләрне карау»

1. Татарстан Республикасы Конституция судына килә торган мөрәжәгатьләр Татарстан Республикасы Конституция суды аппараты тарафыннан һичшиксез теркәлергә тиеш.

2. Татарстан Республикасы Конституция суды аппараты мөрәжәгать итүчегә аның мөрәжәгатенең өлегә Закон таләпләренә туры килмәве турында хәбәр итә, әгәр мөрәжәгать:

- 1) Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына ачыктан-ачык туры килмәсә;
- 2) рәвешле буенча өлегә Закон таләпләренә туры килмәсә;
- 3) тиешсез органнан яисә заттан бирелгән булса;
- 4) федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, аның өчен дәүләт пошлинасы түләнмәсә.

3. Әлегә статьяның икенче өлешендә күрсәтелгән очракларда мөрәжәгать итүче Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан мөрәжәгатенең өлегә Закон таләпләренә туры килмәве турында карар кабул итүне таләп итөргә хокуклы.

4. Әлегә статьяның икенче өлешендәгә 2 һәм 4 пунктларында күрсәтелгән житешсезлекләр бетерелгәннән соң, мөрәжәгать итүче мөрәжәгатен Татарстан Республикасы Конституция судына яңадан жибәергә хокуклы.

5. Әгәр мөрәжәгать Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына ачыктан-ачык туры килмәсә, Татарстан Республикасы Конституция суды аппараты аны шундагы мәсьәләләрне хәл итү компетенцияләренә керә торган органнарга яисә оешмаларга жибәергә мөмкин.»;

24) 46 статьяның икенче өлешендә «туктатып торылырга мөмкин» сүзләрен «буенча башкару туктатыла» сүзләренә алмаштырырга;

25).50 статьяны түбәндәгә редакциядә бөян итөргә:

«50 статья. Эшләрне тыңлауга билгеләү»

1. Эшләрне Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында тыңлауга билгеләү турында карар мөрәжәгатьләрне карауга кабул иткәннән соң бер айдан да соңга калмыйча Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан кабул ителә. Карарда эшләрне тыңлауның чираты күрсәтелә.

2. һәр эшне карау аерым утырыш предметын тәшкил итә. Татарстан Республикасы Конституция суды бер үк предметка кагылышлы мөрәжәгатьләр буенча эшләрне бер башкаруга берләштерергә мөмкин.»;

26) 52 статьяның өченче өлешен түбөндәге редакциядә бөян итәргә:

«3. Дәүләт органнарының, жирле үзидарә органнарының һәм оешмаларның Татарстан Республикасы Конституция суды таләпләрен үтәүгә бәйле чыгымнары шушы органнар һәм оешмалар исәбеннән тотыла.»;

27) 53 статьяда «экспертлар,» сүзеннән соң «белгечләр һәм» сүзләрен өстәргә;

28) түбөндәге эчтөлөклә 55¹ статья өстәргә:

«55¹ статья. **Беркетмәләштерү**

Татарстан Республикасы Конституция суды утырышында беркетмә алып барыла, аңа карата таләпләр Татарстан Республикасы Конституция суды Регламенты белән билгеләнә.»;

29) 56 статьяда:

а) исемдә «Судьяны» сүзен «Татарстан Республикасы Конституция суды судьясын» сүзләренә алмаштырырга;

б) беренче өлешнең 3 пункты түбөндәге редакциядә бөян итәргә:

«3) судья Татарстан Республикасы Конституция судының карау предметы булган мәсьәлә буенча үз фикерен Татарстан Республикасы Конституция суды аның буенча карар кабул иткәнче халыкка ачык белдерсә.»;

30) түбөндәге эчтөлөклә 58¹ статья өстәргә:

«58¹ статья. **Татарстан Республикасы Конституция суды утырышын кичектерү**

Әгәр Татарстан Республикасы Конституция суды мәсьәлә җитәрлек әзерләнмәгән, килүләре мәҗбүри дип саналган як, эксперт яисә белгеч килми калу, шулай ук тиешле материаллар бирелеп бетмәү аркасында шул ук утырышта мөмкин булмаган өстәмә өйрәнүгә мохтаҗ дип санаса, эшне карау кичектерелергә мөмкин. Бу очракта Татарстан Республикасы Конституция суды утырыш күчерелә торган көнне билгели. Каралуы кичектерелгән эш буенча утырыш башыннан ук яисә кичектерелгән мизгеленнән башланып китә.»;

31) 59 статьяда:

а) икенче өлешне түбөндәге редакциядә бөян итәргә:

«2. Татарстан Республикасы Конституция судында яклар һәм аларның вәкилләре үз чыгышларын сәяси белдерүләр һәм декларацияләр өчен файдаланмаса һәм дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, оешмалар, иҗтимагый берләшмәләр, процесста катнашучылар, вазыйфай затлар һәм гражданныр адресына кимсетү сүзләре әйтмәскә тиеш.»;

б) түбөндөгө эчтөлөклө өченче өлөш өстөргө:

«3. Якның аңлатмасы Татарстан Республикасы Конституция суды тарафыннан тулысынча тыңлана. Якның аңлатмасыннан соң аңа Татарстан Республикасы Конституция суды судьялары һәм икенче як, ә Татарстан Республикасы Конституция суды рөхсәте белән экспертлар да сораулар бирергә мөмкин.»;

32) 60 статьяның икенче өлөшөндә «юридик җаваплылыгы» сүзләрен «җаваплылык» сүзенә алмаштырырга;

33) түбөндөгө эчтөлөклө 60¹ статья өстөргө:

«60¹ статья. **Белгеч консультациясе**

1. Татарстан Республикасы Конституция суды эш материалларын тикшергәндә һәм караганда үз инициативасы буенча яисә конституциячел суд башкаруындагы якның яки аның вәкиле үтенечнамәсе буенча консультацияләр алу өчен белгеч җәлеп итәргә мөмкин.

2. Белгеч сыйфатында чакырылган зат Татарстан Республикасы Конституция суды утырышына килергә, Татарстан Республикасы Конституция суды судьялары һәм яклар тарафыннан куелган сорауларга җавап бирергә, үз һөнәри белеменнән чыгып, телдән яисә язмача консультацияләр һәм аңлатмалар бирергә тиеш.

3. Белгечнең язма рәвештә бирелгән консультациясе суд утырышында игълан ителә һәм эшкә теркәлә. Белгечнең телдән бирелгән консультацияләре һәм аңлатмалары суд утырышы беркетмәсенә кертелә.»;

34) түбөндөгө эчтөлөклө 62¹ статья өстөргө:

«62¹ статья. **Суд тикшерүен яңадан башлау**

1. Әгәр якларның йомгаклау чыгышларыннан соң Татарстан Республикасы Конституция суды эшне хәл итү өчен зур әһәмияткә ия булган өстәмә шартларны ачыкларга яки яңа дәлилләрне тикшерергә кирәк дип таныса, ул суд тикшерүен яңадан башлау турында карар чыгара.

2. Өстәмә тикшерү тәмамлангач, яклар кабат йомгаклау чыгышларына хокуклы, ләкин бары тик яңа шартлар һәм дәлилләр белән бәйле рәвештә генә.»;

35) 65 статьяның исемендә «судьялар» сүзен «Татарстан Республикасы Конституция суды судьялары» сүзләренә алмаштырырга;

36) 70 статьяның исемендә «Судьяларның» сүзен «Татарстан Республикасы Конституция суды судьяларының» сүзләренә алмаштырырга;

37) 71 статьяны түбөндөгө редакциядә бөян итәргө:

«71 статья. **Карарны игълан итү**

1. Татарстан Республикасы Конституция суды карары имзаланганнан соң кичекмәстән Татарстан Республикасы Конституция судының ачык утырышында тулысынча игълан ителә.

2. Татарстан Республикасы Конституция суды карарлары һәм бәяләмәләре имзаланганнан соң ике атнадан да соңга калмыйча түбәндәгеләргә жибәрелә:

1) Татарстан Республикасы Конституция суды судьяларына;

2) якларга;

3) Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дәүләт Киңәшчесенә, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына;

4) Татарстан Республикасы Югары Судына, Татарстан Республикасы Арбитраж судына, Татарстан Республикасы Прокурорына, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә.

3. Татарстан Республикасы Конституция суды карарлары шулай ук башка дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оешмаларга, ижтимагый берләшмәләргә, вазыйфаи затларга һәм гражданның жибәреләргә мөмкин.»;

38) 80 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

39) 84 статьяның икенче өлешендә «юкка чыгаруга сәбәп» сүзләрен «юкка чыгару өчен нигез» сүзләренә алмаштырырга;

40) 87 статьяның 5 пунктында «югары» сүзен төшереп калдырырга;

41) 88 статьяның икенче өлешендә «, ягъни ратификацияләнгән, раслана һәм Татарстан Республикасы өчен башкача үз көченә керә алмый» сүзләрен төшереп калдырырга;

42) 90 статьяда:

а) 1 пунктта «гамәлдәгә» сүзен төшереп калдырырга;

б) 5 пунктта «дәүләт хакимияте органнарының» сүзләрен «дәүләт органнарының, жирле үзидарә органнарының» сүзләренә алмаштырырга;

43) 94 статьяда «хакимиятнең барлык вәкилләре, башкарма һәм суд органнары» сүзләрен «барлык дәүләт органнары» сүзләренә алмаштырырга, «предприятиеләр, учреждениеләр» сүзләрен төшереп калдырырга;

44) 109 статьяда:

а) икенче өлештә «дәүләт органнарының» сүзләреннән соң «, жирле үзидарә органнарының» сүзләрен өстәргә;

б) дүртенче өлештә «дәүләт хезмәтен» сүзләрен «дәүләт граждан хезмәтен» сүзләренә, «Дәүләт хезмәте» сүзләрен «Дәүләт граждан хезмәте» сүзләренә, «норматив актлар» сүзләрен «норматив хокукий актлар» сүзләренә алмаштырырга;

в) бишенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга.

2 статья

Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көненнән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Президенты

Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль
2019 ел, 17 июль
№ 59-ТРЗ